

היום נלמד בעזרת ה'

עבודה זרה דף לב

למדנו במשנה - וחרס הדרייני:

מאי הדרייני? אמר רב יהודה אמר שמואל וכו': הוא נקרא כן על שמו של הדריינוס קיסר, שהוא נטע גפנים בקרקע בתולה שלא נעבדה מעולם ולכן כל כוחה היה קיים, ומחמת כן היין היוצא מהגפנים הללו היה חזק מאוד, את היין הוא הטיל לתוך כלי חרס חדשים שעדיין לא בלעו שום משקה מעולם ולכן הם בלעו את היין כמו ספוג, ואח"כ שברו את הכלים לחתיכות חרס קטנות, והיו לוקחים איתם את חתיכות החרס, ולכל מקום שהגיעו ורצו לשתות יין היו שורים את החרסים במים, והיין היה יוצא מהחרסים לתוך המים ובכך הם שתו יין מזוג במים.

א"ר יהושע בן לוי וראשון שלנו כשלישי שלהן: היין המשובח שלנו הוא כמו היין שלהם שיצא לאחר ששרו את החרס שלוש פעמים במים.

איבעיא להו: האם מותר להשעין את המיטה על החרסים הללו או לא? צדדי הספק: ישראל הרוצה בקיומו של יין נסך בשביל דבר אחר, האם מותר או אסור? כגון כאן שרוצה להשאיר את היין נסך כי הוא צריך את החרס כדי להשעין עליו את המיטה, אבל לא צריך את היין נסך עצמו.

ת"ש: הגמ' מביאה ברייתא שנחלקו רבי אלעזר ורבי יוחנן האם מותר או אסור, ופוסקת הלכה כמי שאסור.

קושיא על המתיר: מיתיבי: למדנו בברייתא - הדרדורין (= מין כלי קטן) והרוקבאות (= חמת מעור) של עובדי כוכבים, יין של ישראל שכנוס בהם אסור בשתיה, כי היין של הגוי שהיה בלוע בהם נפלט החוצה ונותן טעם ביין של ישראל, ומותר בהנאה. העיד שמעון בן גודא לפני בנו של רבן גמליאל על רבן גמליאל ששתה ממנו בעכו ולא הסכימו עימו חכמים. נודות של עובדי כוכבים, רשב"ג אומר משום רבי יהושע בן קפוסאי אסור לעשות מהם שטיחין (= אוכף) לחמור. ע"כ הברייתא.

הגמ' מבארת את הקושיא:

והא הכא דרוצה בקיומו ע"י דבר אחר וקתני דאסור: והרי לגבי אוכף שהוא רוצה בקיומו של היין ע"י דבר אחר (= הוא צריך את האוכף ולא את היין) והברייתא אמרה שאסור.

וליסעמיך: כלומר ולשיטתך שאסור, א"כ שיהיה אסור לקנות קנקנים של חרס מהגויים, ומדוע אסור לעשות אוכף מנודות ומותר לקנות מהם קנקנים, אלא צריך לומר שטעם האיסור הוא לא בגלל שהוא רוצה בקיומו של היין ע"י דבר אחר.

אמר רבא: אלא הטעם שאסור לעשות אוכף מנודות, גזירה שמא יבקע הנוד של ישראל, והוא יקח את האוכף (שנעשה מנוד של גוי) ויתפור אותו על הנוד שלו, והיין של הגוי יתן טעם ביין של ישראל, והיין של ישראל נאסר בשתיה בכך.

שאלה: ולמ"ד רוצה בקיומו על ידי ד"א אסור, מ"ש קנקנים דשרו? כלומר ולסובר ש'רוצה בקיומו על ידי דבר אחר אסור' ולכן אסור להשעין את המיטה ע"ח חרס הדרייני, מדוע מותר לקנות קנקנים מהגויים?

תשובה: **אמר לך:** לגבי קנקנים אין האיסור (= היין הבלוע) 'בעין' כלומר שאינו ניכר, אבל כאן לגבי חרס הדרייני האיסור ניכר, לפי שהחרס ספוג בהרבה יין, ולכן גם קיומו ע"י דבר אחר אסור.

*

למדנו בבביתא לעיל - ולא הודו לו (= 'העיד שמעון בן גודא לפני בנו של ר"ג על ר"ג ששתה ממנו בעכו ולא הודו לו):

קושיא: **ורמיניה:** והרי למדנו בבביתא אחרת שכן הודו לו - י"ן הבא ברוקבאות של עובדי כוכבים... והודו לו.

תירוצ: **מאי לא הודו לו:** הבביתא שאמרה 'לא הודו לו' כוונתה שכל החכמים שהיו אתו לא הסכימו עימו, אבל בנו הסכים עימו, וזו גם כוונת הבביתא שאמרה 'הודו לו' דהיינו שבנו הסכים עימו.

תירוץ נוסף: איבעית אימא: כברייטא הראשונה כתוב שהעיד שמעון בן גודא, והוא אמר שלא הודו לו, ובברייטא השניה כתוב שהעיד שמעון בן גודע, והוא אמר שכן הודו לו, והם שני אנשים שונים.

*

למדנו במשנה - ועורות לבובין: עורות בהמה הקרועים כנגד הלב. שדרכם להוציא את הלב של הבהמה דרך קרע שבעור לעבודה זרה, וזה נאסר משום תקרובת ע"ז.

תנו רבנן איזהו עור לבוב? וכו': עור שקרוע כנגד הלב בצורה עגולה. ודוקא אם יש עליו קורט דם אסור. כי דרכם היה לקחת את הבהמה בחיים כנגד הע"ז ולחתוך לה פתח עגול ולהוציא את הלב בעודה בחיים (ראשונים). ולכן אם עשו לה כך, היה חייב להיות על העור סימן של דם.

אמר רב הונא: הבדיקה אם יש דם על העור או לא, מועילה דוקא אם עדיין לא מלחו את העור, כי לאחר המליחה כבר לא ניתן לראות את הדם.

למדנו במשנה - רשב"ג אומר בזמן שהקרע שלו עגול אסור משוך מותר: משום שלא עושים קרע משוך לע"ז.

אמר רב יוסף וכו': רב יוסף אמר שהלכה כרשב"ג. אמר לו אב"י תלמידו - אם הרב אומר שהלכה כרשב"ג משמע שת"ק חולק על רשב"ג. אמר לו רב יוסף - מה אכפת לך? הרי אמרתי לך שהלכה כרשב"ג. א"ל אב"י - וכי גמרא גמור זמורתא תהא' - תלמד גמרא בלי להבין ויהיה לך זמר ושיר? כלומר אם הם לא חולקים, אם כן אתה מלמד אותי שהלכה כמו רשב"ג, כמו שיר סתם בלי משמעות...

למדנו במשנה - בשר הנכנס לעבודת כוכבים מותר: בשר שהעכו"ם רוצה להכניסו לבית ע"ז כדי להקריבו, והישראל לקח אותו כשהוא נכנס לפני שהקריבו אותו, מותר בהנאה.

שאלה: מאן תנא? תשובה: **אמר ר' חייא בר אבא וכו':** רבי אלעזר סובר 'סתם מחשבת עובד כוכבים בשחיטה היא לשם עבודת כוכבים'. ואם כן כאשר הגוי שחט את הבשר הוא כבר הקריב אותו לע"ז, ולכן כשהכניסו אותו לבית הע"ז אפילו שעדיין לא הקריבו אותו הוא כבר אסור בהנאה.

אם כן התנא של משנתנו חולק על רבי אלעזר, וסובר שסתם שחיטת גוי אינה לשם ע"ז והבשר מותר בהנאה עד שיקריבו אותו בפועל.

למדנו במשנה - והיוצא אסור מפני שהוא כזבחי מתים: אבל בשר היוצא מבית הע"ז אסור, מפני שהקריבוהו לע"ז והוא נאסר משום תקרובת ע"ז.

שאלה: מאי טעמא? תשובה: אי אפשר דליכא תקרובת עבודת כוכבים.

שאלה: מני? תשובה: רבי יהודה בן בתירא היא. דתניא וכו' שנאמר "ויצמדו לבעל פעור ויאכלו זבחי מתים": הפסוק משווה את עבודה זרה (בעל פעור) למת. ומכאן לומדים שכמו שמת מטמא באהל גם תקרובת ע"ז מטמאה באהל. וכמו שמת אסור בהנאה גם תקרובת ע"ז אסורה בהנאה.